

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งตั้งอยู่ในเขตร้อนจึงได้ทำการเกษตรทั้งปี และยังได้เน้นความสำคัญในด้านการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม เพื่อการอุปโภคและบริโภค แม้ว่าจะได้มีการแนวโน้มในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกก็ตาม ซึ่งก็มีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยการขยายพื้นที่และชนิดของพืชปลูกตามมา จึงเป็นเหตุทำให้มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เกษตรกรเชื่อว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเพิ่มผลผลิต อีกทั้งยังช่วยลดปริมาณการทำลายและความเสียหายอันเกิดจากแมลงศัตรูพืชได้ ในระยะเวลาของการใช้สารฆ่าแมลงนั้นพบว่าในระยะแรกมักประสบผลดี แต่ถ้าเกษตรกรขาดความเข้าใจในการใช้สารฆ่าแมลงก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมา (ศุภมาส, 2539) เช่น สารฆ่าแมลงไม่ได้เป็นการทำลายเฉพาะแมลงที่เป็นเป้าหมายเท่านั้น หากแต่เป็นการทำลายแมลงที่เป็นประโยชน์ควบคู่ไปด้วย ซึ่งก็ทำให้เกิดภาวะไร้สมดุลระหว่างแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ ผลที่ตามมาก็คือทำให้เกิดการระบาดของแมลงศัตรูพืชอย่างรุนแรง อีกทั้งยังมีการสะสมในห่วงโซ่อาหารจนมาถึงผู้บริโภค ตลอดจนการสะสมในสภาพแวดล้อม

จากการที่เกษตรกรได้มีการปลูกพืชตลอดทั้งปีนั้นทำให้มีการใช้สารฆ่าแมลงมากขึ้นตามมา ซึ่งในการใช้สารฆ่าแมลงอย่างถูกต้องและให้ผลดีนั้น จะต้องมีการปฏิบัติให้รอบคอบครบทุกขั้นตอน โดยจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพของตนเอง ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

การใช้สารกำจัดศัตรูพืชนั้นมีทั้งประโยชน์และโทษ ถ้าหากรู้จักคุณสมบัติในการใช้สารป้องกันและกำจัดแมลงแต่ละชนิดได้อย่างถูกต้องก็จะทำให้การป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้นเกิดประสิทธิภาพ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเกษตรกรใช้อย่างไม่ถูกต้อง เช่น ใช้ไม่ถูกกับระยะเวลาและชนิดของแมลงก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ แมลงเกิดความต้านทานต่อฤทธิ์สารเคมีและพิษของสารตกค้างในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อคน สัตว์ และผลผลิตทางการเกษตรได้

เนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรนั้น ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วเกษตรกรถือเป็นตัวแปรสำคัญในการทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้นขึ้นมา เพราะถ้าหากเกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย ปฏิบัติตามความรู้และคำแนะนำอย่างเคร่งครัดก็จะเป็นการลดอันตรายจากการใช้สารเคมีลงได้ระดับหนึ่ง

จากการศึกษาความเป็นมาและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกร เมื่อมีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในตำบลแม่แก้ว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้แหล่งชลประทานอีกทั้งมีการปลูกผักและไม้ผลเป็นจำนวนมาก ทั้งยังสามารถปลูกได้ตลอดปี จึงเป็นสาเหตุทำให้เกษตรกรใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอและใช้ในปริมาณที่มีมากกว่าอัตราแนะนำ อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักและไม้ผล
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมกับการปฏิบัติในการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังสามารถนำไปขยายผลให้กับพื้นที่ในภาคอื่นๆ ของประเทศได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรเมื่อมีการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในเขตพื้นที่ ตำบลแม่แก้ว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการสุ่มสอบถามประชากร จำนวน 95 ราย ซึ่งประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านสันโป่ง
หมู่ที่ 6 บ้านทรายมูล
หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไค้
หมู่ที่ 10 บ้านร่องซุด
หมู่ที่ 12 บ้านปากกล้วย

หมู่ที่ 3 บ้านคันตัน
หมู่ที่ 7 บ้านสันดอกช้าง
หมู่ที่ 9 บ้านแม่ฮ่องกลาง
หมู่ที่ 11 บ้านแม่ฮ่องเหนือ
หมู่ที่ 13 บ้านบ่อก้าง

สมมุติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ผลิตพืชผักและไม้ผล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดของพื้นที่ผลิตพืชผักและผลไม้ รายได้จากการขายพืชผักและผลไม้ แรงงานในครอบครัว ต้นทุนการผลิตพืชผักและผลไม้ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการใช้สารเคมี การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประสบการณ์การในฝึกอบรมเรื่องการใช้สารเคมี ความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีผลต่อการปฏิบัติอย่างถูกวิธีหรือผิดวิธีในการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- 1.1 อายุ
- 1.2 เพศ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 ประสบการณ์ผลิตพืชผักและไม้ผล

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- 2.1 ขนาดของพื้นที่ผลิตพืชผักและไม้ผล
- 2.2 รายได้จากการขายพืชผักและไม้ผล
- 2.3 แรงงานในครอบครัว
- 2.4 ต้นทุนการผลิตพืชผักและไม้ผล

3. ปัจจัยด้านสังคม

- 3.1 การรับรู้ข่าวสารการใช้สารเคมี
- 3.2 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- 3.3 ประสบการณ์การฝึกอบรม
- 3.4 ความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การปฏิบัติในการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

- ถูกวิธี
- ผิดวิธี

นิยามศัพท์

1. การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง การปฏิบัติในการใช้สารเคมีและสารชีวภาพอย่างถูกวิธีของเกษตรกรในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช
2. เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกพืชผักและไม้ผลในตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
3. พืชผัก หมายถึง พืชผักที่เกษตรกรปลูก เช่น ผักคะน้า ผักกาดขาวปลี ผักกาดกวางตุ้ง พริก ถั่วฝักยาว มะเขือ และผักต่างๆที่ปลูกในรอบปี
4. ไม้ผล หมายถึง ไม้ผลที่เกษตรกรปลูก เช่น มะม่วง ลำไย ส้มโอ และไม้ผลต่างๆ ที่ปลูกในรอบปี
5. อายุ หมายถึง อายุบรรณิรณของเกษตรกรถึงวันตอบแบบสอบถาม นับเป็นจำนวนปี
6. เพศ หมายถึง เพศชายหรือเพศหญิง
7. ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิกการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรที่ได้รับจากสถาบันการศึกษา
8. ประสบการณ์การผลิตพืชผักและไม้ผล หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรได้ผลิตพืชผักและไม้ผล นับตั้งแต่วันเริ่มปลูกจนถึงวันตอบแบบสอบถาม นับเป็นจำนวนปี
9. ขนาดพื้นที่ผลิตพืชผักและไม้ผล หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่ใช้ปลูกพืชผักและไม้ผลของเกษตรกรนับเป็นไร่
10. รายได้จากการขายพืชผักและไม้ผล หมายถึง รายได้ทั้งหมดไม่หักค่าใช้จ่ายจากการขายผลผลิต ในปี 2548/2549
11. แรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนแรงงานของสมาชิกในครอบครัวที่ใช้ในการผลิตผักและไม้ผล
12. ต้นทุนการผลิตพืชผักและไม้ผล หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการปลูกพืชผักและไม้ผล ในปี 2548/2549
13. การรับรู้ข่าวสารการใช้สารเคมี หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับข้อมูล ความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากสื่อต่างๆ ได้แก่ เพื่อนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ นิตยสาร วารสาร และพนักงานขายสารเคมี
14. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การไปติดต่อเพื่อขอข้อมูลหรือขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร นับเป็นจำนวนครั้ง ในรอบ 3 เดือน ก่อนวันตอบแบบสอบถาม

15. ประสพการณ์การฝึกอบรม หมายถึง ประสพการณ์การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากนักวิชาการทั้งภาครัฐและเอกชน คิดเป็นจำนวนครั้งต่อปี

16. ความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัย

17. การปฏิบัติในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง การปฏิบัติของเกษตรกรในการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved